Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24321178

ta’minlashning ustivor yo‘nalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

имконини беради ва фаол жараёнида фан ва академик билим ва коъникмаларини ривожлантириш шароитларда талабаларнинг коъп босқичли когнитив фаолияти ҳиссий жиҳатдан қулай муҳит,ижобий ривожланади оърганиш учун мотиватсия. Педагогик амалиётнинг ҳозирги босқичида Педагогик технология тушунчасидан фаол фойдаланилмоқда.

“Педагогик технология” учта билан ифодаланиши мумкин жиҳатлари:

1) илмий: педагогик технологиялар педагогиканинг бир қисмидир ўқитишнинг мақсади, мазмуни ва усулларини ўрганувчи ва ривожлантирувчи фан ва педагогик жараёнларни лойиҳалаш;

2) протсессуал-тавсифий: жараённинг тавсифи (алгоритми), мақсадлар, мазмун, эришиш усуллари ва воситалари мажмуи режалаштирилган таълим натижалари;

3) протсессуал жиҳатдан самарали: технологик амалга ошириш (педагогик) жараён, барча шахсий фаолият, инструментал ва услубий педагогик воситалар билан.

Шундай қилиб, педагогик технология ҳам фаолият коърсатади оърганишнинг энг оқилона усулларини оърганувчи фан сифатида ва ин фойдаланиладиган усуллар, тамойиллар ва тартибга солувчилар тизими сифатида оъқитишда ва ҳақиқий оъқув жараёни сифатида. Албатта, ҳамма оъқитувчи хоҳлайдишунинг учун унинг мавзуси чуқур қизиқиш уйгъотади талабалар, шундай қилиб, улар фақат оъйламасдан маъруза ёзиш мумкин эмас, балки ва нима ҳақида гапираётганимизни тушуниш, мантиқий фикрлаш имкониятига эга боълиш, шунинг учун ҳар бир Дарс юк эмас, балки ўқувчилар учун ҳам, ўқитувчи учун ҳам қувонч эди.

Замонавий таълим тизими оъқитувчига беради турли инновацион усуллар орасидан "оъзингизникини" танлаш, оъз иш тажрибангизга янгича қараш имконияти. Айнан бугун учун замонавий дарсни муваффақиятли оътказиш учун сиз оъз позитсиянгизни қайта коъриб чиқишингиз, нима учун ва нима мақсадда кераклигини тушунишингиз керак. оъзгартиринг ва биринчи навбатда оъзингизни оъзгартиринг.

ФОЙДАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Очилов М. Янги педагогик технологиялар. Қарши, Насаф, 2000. - 79 Б.
2. Очилов М. Муаллим – қалб меъмори. Сайланма – Т.: “Ўқитувчи” нашриёти, 2001. – 432 Б..
3. Каримжанов А., Очилов Ф.И. Бошланғич синфларда таълим-тарбия муаммолари. / Ўқув-услубий қўлланма. – Т.: Фирдавс-Шоҳ, 2021. – 204 бет.
4. Йўлдошев Ж.Ғ., Ҳасанов С. Педагогик технологиялар. – Т.:“Иқтисод-молия” нашриёти, 2009. 492 Б www.еду.уз
5. www.Зиёнет.уз
6. www.педагог.уз
7. www.сспу.уз

TARIXIY MANBASHUNOSLIK VA TARIXSHUNOSLIK: USULLARI VA AHAMIYATI

Isabekova Janna Abduseyt qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti 1 kurs talabasi

Published: 23.12.2024

Cite this article: Isabekova Janna Abduseyt qizi, Sa’dullayeva Mahfuza Husenovna (2024). Tarixiy manbashunoslik va tarixshunoslik: usullari va ahamiyati. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24321178

© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Sa’dullayeva Mahfuza Husenovna
Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya: Tarix insoniyatning o‘tganini o‘rganadigan fan sifatida jamiyatning turli jabhalarini tushunish imkonini beradi. Bu sohadagi asosiy vositalar – tarixiy manbalar va ular asosida yaratilgan tarixshunoslikdir. Tarixiy manbashunoslik tarixiy ma’lumotlarni o‘rganishning nazariy va amaliy usullarini o‘rgansa, tarixshunoslik o‘tmish haqida yozilgan asarlarni tadqiq etadi. Ushbu ikki yo‘nalish tarix fanining asosi bo‘lib, ular o‘zaro bog‘liq holda tarixiy tadqiqotlarning sifatini belgilaydi.

Ushbu maqolada tarixiy manbashunoslik va tarixshunoslikning ilmiy mazmuni, tadqiqot usullari hamda ularning tarixiy bilishdagi o‘rni yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Tarixiy, manba, davr, ma’lumot, arxeologik topilmalar, o‘rganish

Tarixiy manbashunoslikning ta’rifi va usullari

Tarixiy manbashunoslik – tarixiy manbalarni topish, o‘rganish, tahlil qilish va talqin etish usullarini o‘rganuvchi ilmiy soha. Manbalar moddiy va yozma turlarga bo‘linadi. Yozma manbalarga qadimiy qo‘lyozmalar, arxiv hujjatlari, xatlar va adabiy asarlar kiradi. Moddiy manbalarga esa arxeologik topilmalar, me’moriy yodgorliklar va boshqa fizik ob’ektlar kiradi.

Asosiy usullari:

Tarixiy qiyosiy usul. Ushbu usul turli davr yoki hududlardagi manbalarni qiyoslash orqali o‘xshashlik va farqlarni aniqlashni nazarda tutadi.

Statistik tahlil usuli. Manbalardagi ma’lumotlarni statistik jihatdan o‘rganib, ularning qonuniyatlarini ochib beradi.

Manbaning haqqoniyligini aniqlash. Bu usul manbaning asl ekanligini, uning muallifi, yozilgan vaqti va maqsadini aniqlashga qaratilgan.

Tarixshunoslik: fan sifatida shakllanishi va ahamiyati

Tarixshunoslik – tarix haqida yozilgan asarlar va ularning uslubiy asoslarini o‘rganuvchi ilmiy soha. U tarixiy hodisalarni o‘rganishning turli usullarini ko‘rib chiqadi va tarixiy bilimlarning rivojlanish yo‘llarini ko‘rsatadi.

Tarixshunoslikning asosiy funksiyalari:

1. Tavsifiy funksiya. Tarixshunoslik tarixiy asarlarni tizimlashtirib, ularning mazmuni va uslubini tushuntiradi.

2. Tanqidiy funksiya. Tadqiqotlardagi sub’ektiv fikrlar va xatolarni aniqlaydi.

3. Tizimlashtirish funksiyasi. Turli tarixiy asarlarni xronologik yoki mavzuviy asosda guruhlaydi.

Tarixiy manbashunoslik va tarixshunoslikning o‘zaro bog‘liqligi

Bu ikki ilmiy soha bir-birini to‘ldiradi. Manbashunoslik manbalarni yig‘ib, ularning ishonchliligini o‘rganadi. Tarixshunoslik esa ushbu manbalar asosida tarixiy xulosalar chiqaradi.

Misol sifatida:

O‘rta asrlardagi O‘zbekiston tarixiga oid manbalarni o‘rganishda fors, arab va xitoy manbalaridan foydalaniladi. Ularni tarixiy manbashunoslik nuqtayi nazaridan o‘rgangandan so‘nggina ularning mazmuni tarixshunoslikda yoritiladi.

Mustaqillik davrida yaratilgan O‘zbekiston tarixshunosligi, masalan, sovet davri tarixshunosligi cheklovlarini ochib beradi.

Zamonaviy tadqiqotlardagi o‘rni

Tarixiy manbashunoslik va tarixshunoslik bugungi kunda ilmiy tadqiqotlarda muhim rol o‘ynaydi. Ular tarixiy jarayonlarning chuqurroq tushunilishini va tarixiy manbalarning haqqoniyligini ta’minlash imkonini beradi.

Yangi texnologiyalarning o‘rni:

Arxiv hujjatlarini raqamlashtirish ma’lumotlardan foydalanishni osonlashtiradi.

Zamonaviy kompyuter dasturlari yordamida manbalarni avtomatik ravishda tahlil qilish imkoniyati kengaymoqda.

Bugungi muammolar:

1. Globalizatsiya sharoitida tarixiy manbalar buzib talqin qilinishi.
2. Tarixni mafkuraviy maqsadlarda ishlatish xavfi.

Tarixiy manbashunoslik va tarixshunoslik o‘tmishni anglashning asosiy vositalaridir. Ularning o‘zaro bog‘liqligi tarixiy voqealarni har tomonlama tushunishga va ob’ektiv tarixiy tasvirni yaratishga yordam beradi. Tarixiy ma’lumotlarni o‘rganish va yozilgan asarlarni tahlil qilish orqali kelgusi avlodlarga o‘tmishning haqqoniy tasvirini yetkazish vazifasi amalga oshiriladi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Qosimov, M. O‘zbekiston tarixi. Toshkent: Fan, 2020.
2. Abdijabborov, Q. Tarixiy manbalarni tadqiq etish usullari. Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti, 2018.
3. Karimov, R. Tarixshunoslik asoslari. Toshkent: Sharq universiteti, 2021.

BOSHLANG‘ICH SINFLARNI MATEMATIKADAN XALQARO BAHOLASH DASTURLARIGA TAYYORLASH METODIKASI

Ismatillayeva Yodgora Abduvahob qizi
Turan International University

Annotatsiya: Ushbu maqolada xalqaro baholash dasturlari, TIMSS xalqaro baholash dasturining ahamiyati, unga oid testlar tahlili, TIMSS xalqaro baholash dasturiga o‘quvchilarni qanday tayyorlash va testlar tuzish haqida ma’lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: Xalqaro baholash dasturlari, TIMSS, PIRLS, PISA, TALIS, test, mantiqiy fikrlash.

Bugungi kunda ta’lim muammosining dolzarbligi eng muhim masalalardan biri sanalib, 2030-yilgacha belgilangan xalqaro ta’lim kontseptsiyasida “Boshlang‘ich ta’lim-ta’lim taraqqiyotining asosiy xarakatlantiruvchi kuchi va barqaror rivojlanish maqsadlariga yetkazuvchi muhim faoliyat” sifatida e’tirof etildi. AQSH, Yaponiya, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, Singapur, Rossiya kabi davlatlarda o‘tkazilgan ta’lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlar va erishilgan natijalar mazkur ilmiy izlanish uchun o‘ziga xos metodologik asos vazifasini o‘taydi. Shuningdek, ta’lim sohasida erishilgan natijalarning amaliyotga joriy qilinishi, eng avvalo, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida o‘qish, matematika va tabiiy fanlarini rivojlantirish bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borishni taqozo etadi. Bu borada o‘quvchilarning qobiliyat va iqtidorlarini umumiy o‘rta ta’lim muassasalarining boshlang‘ich sinfdan boshlab aniqlash va rivojlantirish maqsadida PIRLS (Progress in International Reading and Literacy Study), PISA – (The Programme for International Student Assessment), TIMMS – (Trends in International Mathematics and Science Study) dasturidan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida matematik bilimlarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. O‘quvchilar matematik bilimlarini faqat nazariy emas balki amaliyotda ya’ni hayotda to‘g;ri qo‘llay olish ko‘nikmalariga ega bo‘lishlari muhim hisoblanadi. Hozirki kunda xalqaro baholash dasturlarini chuqur o‘rganish va to‘g‘ri qo‘llash dolzarb mavzu hisoblanadi.